ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η ΑΝΩΤΑΤΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Αὐστηρότατο σύστημα ἐξετάσεων γιὰ τὴν ἀποτροπὴ δημιουργίας πνευματικοῦ προλεταριάτου. Ἀναπόφευκτη κατάληξη: "Κοινωνία ἀριστούχων"

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ. (Ἰδ. Ὑπηρ.) «Ἡ ἐκπαίδευση στὴ Γιουγκοσλαβία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, ἀλλὰ συμβαίνει, καὶ στὴν περίπτωση τῆς χώρας, ἐκεῖνο ποὺ συμβαίνει σὲ πολλὲς χῶρες, δηλαδὴ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ δώση ἀνωτάτη παιδεία σὲ κάθε νέο ποὺ τὴν ζητεῖ καὶ διότι ἡ ἀπορροφητικότητα τῆς κοινωνίας μας, ὅπως κάθε κοινωνίας, εἶναι συγκεκριμένη καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἀπεριόριστη. Ἔτσι, συμβαίνει καὶ σὲ μᾶς ἐκεῖνο ποὺ συμβαίνει στὴ Σουηδία π.χ. ἢ τὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση.

«Πολλοὶ νέοι ποὺ θέλουν νὰ σπουδάσουν τν ἄλφα ἢ βῆτα ἐπιστήμη δὲν μποροῦν, διότι δὲν διαθέτουν τὴν ἀπαιτουμένη κατάρτιση καὶ οἱ ἀριθμοὶ συμπληρώνονται κατὰ κανόνα ἀπὸ τοὺς καλύτερους σὲ μελέτη καὶ σὲ κοινωνικὴ συμπεριφορά. Γιὰ ὅλους ἐκείνους ὅμως ποὺ, γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φοιτήσουν σὲ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα ἔχουν ληφθῆ μέτρα ὥστε νὰ ἀκολουθήσουν ἐπαγγέλματα ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀποδοτικὰ στὶς βιομηχανίες καὶ τὶς κοινωφελεῖς ὑπηρεσίες τῆς χώρας».

Τὴν δήλωση αὐτὴ κάνει ἐκπρόσωπος τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ ὑπουργείου παιδείας, σὲ ἀντιπροσωπεία Γάλλων σπουδαστῶν καὶ καθηγητῶν ποὺ θέλουν νὰ μελετήσουν τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα τῆς χώρας. Καλεσμένοι γιουγκοσλαβικῶν φοιτητικῶν συλλόγων οἱ Γάλλοι ἐπισκέφθηκαν πανεπιστήμια καὶ μέσες τεχνικὲς σχολὲς καὶ πῆραν μιὰ ἰδέα τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος ποὺ δὲν διαφέρει καὶ πολὺ ἀπὸ τὰ εὐρωπαϊκά.

«Ἡ ἄνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, εἶπε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ὑπουργείου παιδείας δίνει τὴν δυνατότητα σὲ κάθε νέο νὰ σπουδάσει, ἀλλὰ ἡ γιουγκοσλαβικὴ κοινωνία δὲν μπορεῖ βεβαίως νὰ ἀπορροφήση ἀπεριόριστο ἀριθμὸ σπουδαστῶν. Γι' αὐτὸ καὶ παίρνομε μέτρα ὥστε ἡ «παραγωγὴ» ἐπιστημόνων νὰ εἶναι ἐκείνη ποὺ καθε χρόνο ἔχομε ἀνάγκη. Φυσικά, ὑπάρχουν καὶ σὲ μᾶς ἐκεῖνοι ποὺ σπουδάζουν γιὰ νὰ σπουδάσουν καὶ ὄχι γιὰ νὰ ἀσκήσουν ἕνα ἐπιστημονικὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ αὐτοὶ εἶναι λίγοι. Εἶναι εὐνόητο ὅτι, ὅταν ἕνα κράτος ἐπιδιώκει νὰ πετύχη πλήρη ἀπασχόληση τοῦ πληθυσμοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἐπεμβαίνη ὥστε νὰ ἀποτρέπη τὴν ὑπερφόρτωση ὡρισμένων ἐπαγγελμάτων. Ὀκτακόσιες καὶ πλέον χιλιάδες Γιουγκοσλάβοι ἐργάζονται σὲ εὐρωπαϊκὲς χῶρες σὰν ἐργάτες καὶ πολλὲς χιλιάδες ἄλλοι δὲν μποροῦν νὰ ἐξεύρουν τὴν ἐργασία τῆς ἀρεσκείας τους στὴ χώρα καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ συντονίζουμε τὴν δημιουργία ἐπιστημόνων καὶ τεχνικῶν μὲ τὶς ἀνάγκες μας.

Δυστυχῶς, οἱ συνθῆκες ποὺ δημιουργήθηκαν ὕστερα ἀπὸ τὸν μεγάλο πόλεμο καὶ οἱ ἄλλες κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς ἐξελίξεις ἀραίωσαν τοὺς ἀγροτικοὺς πληθυσμοὺς καὶ ἀντιστοίχως πύκνωσαν τοὺς ἀστικοὺς καὶ οἱ ἀστικοὶ στρέφονται, σὲ μεγαλύτερο ποσοστό, πρὸς τὴν ἀνωτέρα καὶ ἀνωτάτη ἐκπαίδευση. Τοῦτο δημιουργεῖ δυσχέρειες δυσαναλογίας ποὺ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὶς ἀντιμετωπίσουμε. Ἡ ἐκπαίδευση εἶναι προσιτὴ σὲ ὅλους ἀλλὰ τελικὰ σπουδάζουν μόνο ἐκεῖνοι ποὺ ἀριθμητικὰ μᾶς χρειάζονται καὶ ποὺ φυσικὰ πρέπει νὰ εἶναι οἱ καλύτεροι. Ὅσοι περισσεύουν, διοχετεύονται ἀναπόφευκτα σὲ ἄλλα ἐπαγγέλματα ποὺ δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὑψηλὴ κατάρτιση».

ΑΥΣΤΗΡΟΤΑΤΕΣ ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἡ Γιουγκοσλαβία, χώρα με πληθυσμὸ 21.500.000 ψυχῶν, ἀριθμεῖ αὐτὴ τὴ στιγμὴ 250.000 τακτικοὺς σπουδαστὲς πανεπιστημίων, κολλεγίων καὶ μέσων τεχνικῶν σχολῶν — μεταγυμνασιακῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς σπουδαστές, φοιτοῦν στὰ ἀνώτερα καὶ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα δεκάδες χιλιάδες ἔκτακτοι ποὺ ἐργάζονται ταυτόχρονα καὶ ποὺ θέλουν νὰ ἀποκτήσουν πρόσθετες γνώσεις γιὰ τὴν ἐργασία τους ἢ γιὰ ἀλλαγὴ ἐργασίας.

Ὑπολογίζεται ὅτι σὲ κάθε 10 000 κατοίκους τῆς χώρας σπουδάζουν, σὲ ἀνώτατες καὶ ἀνώτερες σχολές, 160 σπουδαστὲς ἔναντι 190 στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση, 195 στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, 200 στὴ Σουηδία, 125 στὴ Γαλλία, 90 στὴ Βρεταννία, 90 στὴν Τσεχοσλοβακία κλπ. Ἡ ἀναλογία εἶναι σημαντικὴ καὶ οἱ Γιουγκοσλάβοι ἐπίσημοι τὴν χαρακτηρίζουν σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς ὑψηλότερες στὸν κόσμο.

Κάθε πολίτης τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ του προέλευση, μπορεῖ νὰ ἐγγραφῆ σὲ πανεπιστημιακὲς ἢ μέσες τεχνικὲς σχολὲς ἐφ' ὅσον ἔχει τελειώσει τὶς γυμνασιακές του σπουδὲς καὶ κατέχει τὰ ἀναγκαῖα προσόντα ποὺ προβλέπονται ἀπὸ τὸν νόμο καὶ ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν βαθμολογία καὶ τὴν κοινωνικὴ συμπεριφορά. Στὶς περισσότερες ἀνώτατες σχολές, οἱ ἐγγραφὲς σπουδαστῶν γίνονται ὕστερα ἀπὸ εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις ποὺ εἶναι ἀναγκαῖες, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀπόδοση στὰ γυμνάσια, γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τῶν πράγματι καταλλήλων γιὰ ἀνώτερη ἐκπαίδευση.

Μόνο σὲ μερικὲς σχολὲς ἐπιτρέπεται ἡ δίχως εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις ἐγγραφὴ μὲ βάση τοὺς γυμνασιακοὺς βαθμοὺς ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση σπουδαστὴς ποὺ δὲν θὰ περάση γιὰ δεύτερη φορὰ τὴν τάξη του ὁποιαδήποτε τάξη, ἀποβάλλεται αὐτομάτως καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀναζητήση ἄλλη σχολὴ ἢ νὰ ἀκολουθήση ἕνα κάποιο ἐπάγγελμα. Εἰσαγωγὴ δίχως ἐξετάσεις θὰ σήμαινε κατακλυσμὸ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων καὶ ἐπὶ πλέον ἄσκοπη σπατάλη χρόνου γιὰ μυριάδες νέους ποὺ δὲν θὰ μποροῦσαν ὁπωσδήποτε νὰ φτάσουν ἕως τὸ τέλος τῶν σπουδῶν τους μὲ ἀποτέλεσμα, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὴν ψυχικὴ συντριβή τους.

«Πιστεύουμε στὴν αὐταξία τῆς ἐργασίας καὶ δὲν θεωροῦμε κανένα ἐπάγγελμα κατώτερο καὶ μὴ ἀρεστό, δηλώνει ὁ ἐπίσημος. Ἡ ἐργασία τιμᾶται στὴν Γιουγκοσλαβία, ὁποια καὶ νὰ εἶναι, καὶ ὄχι σὰν εἶδος ἐργασίας. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς χειρώνακτες ποὺ δὲν εἶναι ἁπλῶς ἀναγκαῖοι γιὰ κάθε χώρα, ἀλλὰ ποὺ ἀπολαμβάνουν μεγάλων εὐεργετημάτων ἀκριβῶς λόγῳ τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας τους. Φροντίζομε ὥστε ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ σπουδάσουν, νὰ μὴν σέρνουν τὴν ἀπονοήτευσή τους σὲ ὅλη τους τὴ ζωή».

Λειτουργοῦν στὴ Γιουγκοσλαβία αὐτὴ τὴ στιγμὴ 296 ἀνώτατες καὶ ἀνώτερες σχολὲς μὲ κορυφαῖες τὶς πανεπιστημιακές. Ἡ φοίτηση εἶναι βασικὰ τετραετὴς ἢ πενταετὴς ἀλλὰ γιὰ τὸ μέγιστο μέρος τῶν σπουδαστῶν γίνεται ἑπταετὴς ἢ καὶ ὀκταετὴς λόγῳ τοῦ βάρους τῶν μαθημάτων. Οἱ τακτικοὶ σπουδαστὲς συντηροῦνται, γιὰ τὰ μὴ προβλεπόμενα ἀπὸ τὸ κράτος ἔξοδά τους, ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους. Γιὰ τοὺς ἀριστούχους ὑπάρχουν εἰδικὲς προβλέψεις ὅπως ἐπίσης ὑπάρχουν εἰδικὲς προβλέψεις γιὰ τοὺς ἀπόρους. Μεγάλος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροφιῶν. Τὸ κράτος δίνει ἐπίσης δάνεια σὲ ἐκείνους ποὺ τὰ ἔχουν ἀνάγκη ἢ τὰ ἐπιθυμοῦν ἀλλὰ μόνο ὕστερα ἀπὸ ὑπογραφὴ συμβολαίου γιὰ ἐπιστροφὴ τοῦ ποσοῦ τῶν δανείων σὲ ἐργασία ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποφοίτηση.

Τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος ἀρχίζει τὸν Ὀκτώβριο καὶ λήγει στὶς 20 Μαΐου καὶ εἶναι χωρισμένο σὲ δύο ἑξάμηνα. Ἡ παρακολούθηση τῶν μαθημάτων εἶναι ὑποχρεωτικὴ γιὰ τὶς περισσότερες σχολές. Ὑπολογίζεται ὅτι μόνο 15% τῶν Γιουγκοσλάβων σπουδαστῶν παίρνουν τὸ πτυχίο τους μέσα στὴν προβλεπομένη χρονικὴ διάρκεια τῆς φοιτήσεως, τετραετοῦς ἢ πενταετοῦς φοιτήσεως. Οἱ ὑπόλοιποι 85% παρατείνουν τὶς σπουδές τους κατὰ δύο τρία ἢ καὶ τέσσερα χρόνια. Πάντως πάνω ἀπὸ δύο χρόνια στὴν ἴδια τάξη ἀποκλείεται. Δὲν μπορεῖ νὰ καθορισθῆ τὸ ποσοστὸ τῶν φοιτητῶν ποὺ ἐγκαταλείπουν τὶς σπουδές τους πρὶν πάρουν πτυχίο, ἀλλὰ δὲν ξεπερνάει τὸ 25%. Ἐγκατάλειψη δυνατότητος ἢ ἀπροθυμία γιὰ σπουδές.

Σκοπὸς τοῦ κράτους εἶναι ἡ δημιουργία ἐπιστημόνων καὶ ταυτόχρονα καλῶν πολιτῶν, ἔτσι καθὼς τοὺς ἔχει σχεδιάσει ὁ στρατάρχης Τίτο καὶ τοὺς προβλέπει τὸ ἴδιο τὸ σύνταγμα. Δὲν ἔχει θέση στὸ γιουγκοσλαβικὸ πανεπιστήμιο τὸ «ἀντικοινωνικὸ ἄτομο» καὶ ἡ πολιτεία ἀδιαφορεῖ γιὰ τὰ παράπονα καὶ τὶς ἐπικρίσεις ποὺ διατυπώνονται γιὰ τὴν ἑρμηνεία τοῦ ὅρου «ἀντικοινωνικὸ ἄτομο», στὸν ὁποῖο περιλαμβάνεται καὶ ἡ πολιτικὴ δραστηριότητα τοῦ σπουδαστῆ.

Σαμποτὰζ στὴν Παιδεία, ἔτσι καθὼς εἶναι σχεδιασμένη ἀπὸ τὸ κράτος, εἶναι ἀνεκτή. Ἡ καλόπιστη κριτικὴ εἶναι ἀνεκτή. Ἡ ἀπεργία ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὰ μαθήματα δημιουργεῖ κατὰ κανόνα προβλήματα στοὺς πρωταγωνιστὲς τῶν κινήσεων αὐτῶν. Καταλήψεις σχολῶν ἀπὸ σπουδαστὲς καὶ ἄλλες ἐνέργειες καθὼς ἐκεῖνες ποὺ παρουσιάζουν τὰ πανεπιστήμια τῶν ἀστικῶν χωρῶν δὲν ἐπιτρέπονται στὴν Γιουγκοσλαβία, ἂν καὶ σημειώθηκαν κάποια κρούσματα, πρὶν μερικὰ χρόνια, στὴν ἰατρικὴ σχολὴ τοῦ Βελιγραδίου. Μερικοὶ σπουδαστὲς δικάστηκαν καὶ καταδικάστηκαν τότε.

ΤΟ ΛΕΠΤΟΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

«Ἐκεῖνο ποὺ βαθύτατα μᾶς ἀπασχολεῖ, δηλώνει ὁ Γιουγκοσλάβος ἐπίσημος, εἶναι τὸ μέλλον αὐτῶν ποὺ θέλουν, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ σπουδάσουν — εἴτε δὲν ἐγγράφονται κἂν στὶς ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες σχολές, εἴτε διακόπτουν στὴ μέση τὶς σπουδές τους.

Σὲ μᾶς δὲν ἰσχύει τὸ σύστημα ποὺ ἰσχύει στὴν Σοβιετικὴ Ἕνωση ὅπου ὁ μὴ σπουδάζων προσφεύγει ὑποχρεωτικὰ στὰ γραφεῖα εὑρέσεως ἐργασίας, ποὺ εἶναι κάλλιστα δυνατὸ νὰ μὴν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν κλίση τους καὶ τὶς ἐπιθυμίες του. Σὲ μᾶς ὅλα αὐτὰ εἶναι προαιρετικά. Ὑπὸ δική του εὐθύνη ὁ νέος μπορεῖ νὰ ἀναζητήση μιὰ ἐργασία τῆς ἀρεσκείας του, ἀλλὰ κατὰ κανόνα δὲν βρίσκει καὶ καταφεύγει στὰ γραφεῖα ἀπασχολήσεως ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ τοῦ προσφέρεται μιὰ ἐργασία. Εἶναι πολὺ φυσικό, ἐκεῖνος ποὺ φιλοδοξοῦσε νὰ σπουδάση γιατρὸς π.χ., καὶ ποὺ τελικὰ καταφεύγει σ' αὐτὰ τὰ γραφεῖα, νὰ μὴν εἶναι ἰδιαίτερα εὐτυχὴς ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, διαπιστώνει ὅτι κάθε ἐργασία ἔχει τὰ πλεονεκτήματά της στὴ Γιουγκοσλαβία.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἐπιστήμονες, εἶναι εὐνόητο ὅτι τὸ κράτος δικαιοῦται νὰ καθορίζη τὰ τοῦ τόπου καὶ τρόπου ἀπασχολήσεώς του ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν πληθυσμῶν τῶν ὁμοσπόνδων δημοκρατιῶν. Δὲν εἶναι δικαίωμα τοῦ πτυχιούχου γιατροῦ π.χ. νὰ ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ ποὺ θὰ ἐπιθυμοῦσε ἂν αὐτὸ δὲν ἐγκρίνεται ἀπὸ τὶς ἁρμόδιες κρατικὲς ἀρχές. Οὔτε εἶναι δικαίωμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ νὰ ἐπιλέγη τὸν τόπο τῆς ὑπηρεσίας του, ἂν καὶ φροντίζομε νὰ λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη ὡρισμένα πράγματα π.χ. τὴν καταγωγή του κλπ. Ἄρνηση ὑπηρεσίας ἐκεῖ ὅπου τὸ κράτος θέλει, σημαίνει ἀδυναμία, ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος, ἀδυναμία χρησιμοποιήσεως τοῦ πτυχίου. Ἡ ἀναρχία ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ πολλὲς δυτικὲς χῶρες ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὴ στὴ χώρα μας. Φροντίζομε ἰδιαίτερα νὰ καλύπτωμε τὶς ἀνάγκες τῶν ἐπαρχιακῶν πληθυσμῶν. Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν σοβαρὲς δυσαρέσκειες, ἔχουμε καθιερώσει εἰδικὰ ἐπιδόματα ἐπαρχίας, μολονότι ἡ ζωὴ στὶς μεγάλες πόλεις εἶναι πολὺ ἀκριβώτερη. Νομίζουμε ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἀποφεύγουμε τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν πολλὲς δυτικὲς σώρευση ἐπιστημόνων στὰ μεγάλα ἀστικὰ κέντρα καὶ τὴν ἀποχῶρες, μὲ τὴν ἀσφυκτικὴ συσσώρευση τῆς ἐπαρχίας».

Ὁ ἴδιος ἐπίσημος σημειώνει ἐπίσης τὴν ἰσότιμη σχεδὸν συμμετοχὴ τῆς γυναίκας στὴν ἀνωτάτη παιδεία. Σὲ πολλὲς σχολὲς οἱ σπουδάστριες εἶναι περισσότερες ἀπὸ τοὺς σπουδαστές.

Κινήσεις καθὼς ἐκεῖνες ποὺ σημειώνονται σὲ δυτικὰ πανεπιστήμια, ὅπως π.χ. ἡ ἀσυδοσία στὸ σέξ, ὁ πανηδονισμὸς κ.λ.π., δὲν εἶναι νοητές, ὄχι διότι ἀποκρούεται αὐτὴ ἡ ἐλευθερία, ἀλλὰ διότι δὲν νοεῖται περισπασμὸς τῶν σπουδαστῶν μὲ κινήσεις ἄσχετες μὲ τὶς σπουδές τους καὶ διώκεται ἡ διαστροφή. Τὸ πολὺ—πολὺ νὰ γίνωνται μορφωτικὲς διαλέξεις, ἀλλὰ πάντοτε μέσα στὰ πλαίσια τῆς χαραγμένης κρατικῆς πολιτικῆς καὶ ὄχι κατὰ τὴν ἀρέσκεια τῶν διαφόρων ὁμάδων, ποὺ συχνὰ κινοῦνται ἀπὸ διαλυτικοὺς σκοποὺς ἢ ἀπὸ τὸ ἀνιαρὸ κυνήγι τῆς πρωτοτυπίας.

Οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων στὰ πανεπιστήμια εἶναι ἐλεύθερες, ἀλλὰ κάθε ἄλλο παρὰ κοινοβιακές. Εἶναι ρυθμισμένες ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἐνοχλοῦν τὸν τρόπο τῆς ζωῆς ἔστω καὶ μιᾶς φοιτητρίας ἢ ἑνὸς φοιτητοῦ ποὺ θέλει νὰ ἀκολουθήση τὴν δική του πορεία. Γι' αὐτό, στὶς φοιτητικὲς ἑστίες ἡ πειθαρχία εἶναι σχεδὸν στρατιωτική. Κάθε παράβαση τιμωρεῖται μὲ ἀποβολὴ τοῦ σπουδαστῆ ἢ τῆς σπουδάστριας. Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλη τὸν τρόπο τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς στοὺς ἄλλους ἢ νὰ τοὺς ἐνοχλῆ καθ' οἱονδήποτε τρόπο σὲ χώρους ὅπου ὁ φοιτητὴς εἶναι ἰδιώτης καὶ ἔχει ἀνάγκη καὶ δικαίωμα ἀπὸ ἡσυχία καὶ γαλήνη.

Κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος ἡ προληπτικὴ ἰατρικὴ στὶς ΗΠΑ

ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ. Ἡ Ἀμερικανικὴ ἰατρικὴ εὑρίσκεται σήμερον εἰς μίαν μεγάλην καμπὴν τῆς ἱστορίας της: στρέφεται, οὐχὶ τόσον πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, ὅσον πρὸς τὴν πρόληψίν των, διὰ τῶν μελετῶν τῆς διατροφῆς τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος.

Ὁ δρ Νταίηβιδ Χάμπουργκ, πρόεδρος τοῦ Ἰνστιτούτου Ἰατρικῆς, λέγει:

—Ὀφείλομεν νὰ ἐπανεξετάσωμεν τί καθιστᾶ ἕναν ἄνθρωπον ὑγιῆ καὶ τί τὸν καθιστᾶ ἀσθενῆ, μὲ πρῶτον στόχον τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν.

Ἤδη, μεταξὺ τῶν ἰατρικῶν κύκλων ἐπικρατεῖ ὁλονὲν εὐρύτερον ἡ πεποίθησις ὅτι ἓν δολλάριον δαπανώμενον διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, δύναται νὰ σώση περισσοτέρας ζωὰς ἀπὸ δέκα δολλάρια, δαπανώμενα διὰ τὴν τεχνολογίαν τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν.

Τὸ Συμβούλιον Οἰκονομικῶν Συμβούλων τοῦ Ἀμερικανοῦ Προέδρου συμπεραίνει: «Μελέται δεικνύουν ὅτι οἱαιδήποτε πρόσθετοι δαπάναι διὰ τὴν ἰατρικὴν περίθαλψιν θὰ στοιχίσουν πολλά, θὰ ἐπιφέρουν δὲ ἐλαχίστας βελτιώσεις εἰς τὴν γενικὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας... Σημαντικώτερον θὰ εἶναι νὰ βελτιωθοῦν αἱ συνθῆκαι ζωῆς καὶ τὸ περιβάλλον».

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΡΤΕΡ

Ἡ τάσις αὐτὴ καθίσταται παντοῦ ἐμφανής. Ὁ Πρόεδρος Κάρτερ ἐδήλωσεν ἐπανειλημμένως ὅτι ἡ προληπτικὴ ἰατρικὴ θὰ ἀποτελέση μέρος τῆς πολιτικῆς του διὰ τὴν Ὑγείαν. Ἤδη, ὁ ἐφετινὸς προϋπολογισμὸς προβλέπει αὔξησιν τῶν δαπανῶν διὰ τὰς ἰατρικὰς ἐξετάσεις ἀπόρων παιδιῶν.

Ἀλλὰ καὶ τὸ Κογκρέσσον ἀρχίζει νὰ ἐξετάζη εὐρύτερον τὸ θέμα τῆς δημοσίας ὑγείας. Πέρυσιν ἐψήφισε τὸν πρῶτον νόμον περὶ ἐλέγχου τῶν τοξικῶν οὐσιῶν τοῦ περιβάλλοντος, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐπικίνδυνοι διὰ τὸ κοινόν. Ἐπίσης, ἐψήφισε τὸν Νόμον περὶ Ἐνημερώσεως διὰ τὴν Ὑγείαν καὶ Προαγωγῆς τῆς Ὑγείας, πρῶτον βῆμα μιᾶς προσπαθείας τοῦ Κράτους νὰ διδάξη τὸν λαὸν πῶς νὰ περιορίζη τοὺς κινδύνους ἀσθενειῶν, ὡς τοῦ καρκίνου, τῶν καρδιοπαθειῶν καὶ τοῦ διαβήτου, μεταβάλλων τὴν δίαιταν ἢ τὴν συμπεριφοράν του.

Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν μετέχουν καὶ τὰ πανεπιστήμια. Εἰς τὴν Καλιφόρνιαν, τὸ Ἰατρικὸν Κέντρον Στάνφορδ κατέβαλε μίαν νέαν προσπάθειαν ὑπὲρ τῆς προλήψεως τῶν καρδιοπαθειῶν. Διεξήγαγε μίαν ἐντατικὴν ἐκστρατείαν, διὰ τῆς Τηλοψίας καὶ τῶν ἐφημερίδων εἰς ἀρκετὰς κοινότητας, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἰατροὶ διεπίστωσαν μίαν σημαντικὴν πτῶσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος καὶ τῆς χοληστερόλης.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

Προγράμματα προληπτικῆς ἰατρικῆς ἔχουν ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας. Εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, χάρις εἰς ἓν πρόγραμμα βοηθείας τῶν πωλητῶν καταστημάτων νὰ ἐλέγχουν τὴν ὑπέρτασιν, 15.000 ὑπάλληλοι ἐξητάσθησαν καὶ 9.000 ὑπεβλήθησαν εἰς ἔγκαιρον θεραπείαν. Μετὰ τέσσαρα ἔτη, οἱ ἐργοδόται ἀνεκάλυψαν ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν δαπανῶν εἶχεν ἀποσβέσει τὸ κόστος διατηρήσεως τῶν προγραμμάτων.

Ἐν μέρει, ἡ ἀλλαγὴ τῆς στάσεως ἔναντι τῆς φροντίδος διὰ τὴν ὑγείαν ὀφείλεται εἰς μίαν ἐπανεκτίμησιν τῆς ἰατρικῆς ἱστορίας. Πρόσφατοι μελέται τοῦ Βρεταννοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἰατρικῆς, Τόμας Μὰκ Κιόουν ἔδειξαν ὅτι αἱ βελτιώσεις εἰς τὴν διατροφήν, ἡ συγκρότησις μικροτέρων οἰκογενειῶν καὶ ὁ καθαρισμὸς τῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐδέχοντο τὰς ἀποχετεύσεις, συνέβαλαν πολὺ περισσότερον κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν μολυσματικῶν ἀσθενειῶν, παρὰ αἱ πρόοδοι εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

Πέραν τούτου ἀποδεικνύεται ὁλονὲν περισσότερον ὅτι αἱ ἐπικρατοῦσαι σήμερον ἀσθένειαι ὀφείλονται εἰς ὡρισμένας συνθήκας τοῦ περιβάλλοντος καὶ εἰς ὡρισμένους τύπους συμπεριφορᾶς, πολλὰ ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὸν νὰ ἀλλάξουν, πρὸς πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

ΦΟΡΤΗΓΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΕΤΟΙΜΟΠΑΡΑΔΟΤΑ

ΜΑΝ	22304
»	16200
»	7136
ΣΚΑΝΙΑ	110
ΜΠΟΥΖΙΝΑΚ	22240
»	16240
ΜΕΡΣΕΝΤΕΣ	19320
»	16240
»	1619
»	1313
»	1113
»	913
»	811
»	808
»	608

Σασὶ καὶ κλοῦβες

Πληροφορίαι: Ἑλληνος Στρατιώτου 36

Τηλέφωνα: 422-136 καὶ 426-815

ΜΑΝΟΥΣΟΣ - ΕΡΜΟΥ 57 - ΠΑΤΡΑΙ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Κάνομεν γνωστὸ στὴν πολυπληθῆ, ἀξιότιμον πελατείαν μας, ὅτι ἀπὸ 1ης Μαΐου ἕως καὶ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς ΙΟΥΛΙΟΥ προγραμματίσαμε πωλήσεις τῶν εἰδῶν μας σὲ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ καθὼς καὶ μεγάλες εὐκολίες πληρωμῆς ΣΕ ΟΛΑ ΜΑΣ ΤΑ ΕΙΔΗ

ΜΑΝΟΥΣΟΣ - ΕΡΜΟΥ 57 - ΠΑΤΡΑΙ

Τάπητες ΜΕΚΚΑ, Φλοκάτες ΜΕΚΚΑ, κουβέρτες, κουρτίνες, κουβερτόρια, μοκέτες, διάδρομοι, λευκὰ εἴδη.

ΜΑΝΟΥΣΟΣ - ΕΡΜΟΥ 57 - ΠΑΤΡΑΙ

ΕΛΑΤΕ ΤΩΡΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ, ΣΑΣ ΣΥΜΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΚΟΛΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΜΕ.

ΜΑΝΟΥΣΟΣ - ΕΡΜΟΥ 57 - ΠΑΤΡΑΙ

Ἀπίθανη συλλογὴ σὲ ἀπαραίτητα εἴδη γιὰ τὸ σπίτι καὶ ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΑ δῶρα.

Στάρι στὸ φεγγάρι θέλουν νὰ σπείρουν Ρῶσοι ἐπιστήμονες!

ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΙΒΗΡΙΑ

ΜΟΣΧΑ. Ὅπως γράφει τὸ περιοδικὸ «Σοβιετικὴ Ἕνωση», ἐνδιαφέροντα πειράματα διεξάγουν οἱ ἐπιστήμονες στὰ σοβιετικὰ ἐπιστημονικὰ κέντρα, τῆς Σιβηρίας, ὅπου προσπαθοῦν νὰ ἀνακαλύψουν τρόπους γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους τῆς Σελήνης μὲ σιτηρὰ καὶ λαχανικά.

Σ' ἕνα βασικὸ πείραμα εἶναι νὰ ἐρευνηθῆ ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν, σὲ συνθῆκες, διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς γήϊνες. Γιὰ τὸ πῶς ἐπιλύεται τὸ πρόβλημα αὐτό, ἐμίλησε ὁ βιολόγος Γκένριχ Λισέβσκυ σὲ μιὰ συνέντευξή του στὴν δημοσιογράφο Γκαλίνα Σπάκ.

—Τὸ νὰ σκάψεις καὶ νὰ φυτέψεις λαχανόκηπο στὴ Σελήνη τὴν Ἀφροδίτη καὶ τὸν Ἄρη, δὲν εἶναι δυνατό. Γιὰ νὰ καλλιεργήσεις ἐκεῖ αὐτὰ — μαζὶ καὶ λαχανικὰ — θὰ χρειαστοῦν θερμοκήπια, ποὺ ἡ ἰδέα τους ἀνήκει στὸν Ε. Τσιολκόβσκυ. Γίνεται λόγος γιὰ τὴν ὀργάνωση τέτοιου θερμοκηπίου;

—Κατὰ κάποιο τρόπο. Ἀλλά, γιὰ νὰ τὸ φτιάξεις πρέπει νὰ ξέρεις ἀπὸ τί ἀκριβῶς θὰ χρειασθεῖ νὰ προστατεύσεις τὰ φυτά. Πρῶτο: Στὴ Σελήνη, δὲν ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα. Συνεπῶς ἀπὸ ὁποιοδήποτε γρασίδι, ὅλο τὸ νερὸ θὰ ἐξατμισθεῖ γρήγορα γιατὶ ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεση εἶναι μηδέν. Δεύτερο: Στὴ Σελήνη εἶναι πολὺ σκληρὴ ἡ ὑπεριώδης ἀκτινοβολία ποὺ ἐξοντώνει κάθε τι τὸ ζωντανό. Τρίτο: Στὴ Σελήνη, ἐπικρατοῦν εἴτε πολὺ ὑψηλές, εἴτε πολὺ χαμηλὲς θερμοκρασίες. Οἱ ἄνθρωποι βγαίνουν στὸ ἀνοιχτὸ κοσμικὸ διάστημα μὲ σκάφανδρα. Γιὰ τὰ φυτά, αὐτὰ τὰ σκάφανδρα θὰ τὰ ἀναπληρώσουν τὰ εἰδικὰ θερμοκήπια.

Ἑπομένως, τὰ ἰδιαίτερα στατερά, τὰ ἑρμητικά, τὰ ἀδιαπέραστα γιὰ τὶς κοσμικὲς ἀκτίνες;

—Ὄχι, μόνο. Ἰδιαίτερα περίπλοκο παρουσιάζεται τὸ πρόβλημα τοῦ φωτισμοῦ. Τὰ γήϊνα φυτὰ συνήθισαν στοὺς φυσικοὺς ρυθμούς, τῆς ἀλλαγῆς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας — τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. Στὴ Σελήνη, ὅμως, τὰ ἡμερονύκτια διαρκοῦν σχεδὸν ἕνα γήϊνο μήνα. Μ' ἄλλα λόγια, 15 γήϊνα, ἡμερονύκτια, φωτίζει ὁ ἥλιος καὶ 15 ἡμερονύκτια βασιλεύει σκοτάδι.

—Ἀλλά, μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν φυτὰ μὲ τεχνητὸ φωτισμό...

—Πολυέξοδα καὶ περίπλοκα πράγματα! Μποροῦμε νὰ χρησιμοποιοῦμε ἀπευθείας τὸ ἡλιακὸ φῶς, ὅταν αὐτὸ ὑπάρχει. Ἀλλά, θὰ μποροῦν νὰ ζοῦν τὰ φυτὰ σὲ τέτοιες συνθῆκες; Τὰ γήϊνα φυτὰ ἐξαντλοῦνται γρήγορα καὶ πεθαίνουν στὶς συνθῆκες τοῦ μακροχρονίου σκότους. Γι' αὐτὸ χρειάστηκε νὰ «διδάξουμε» τὸ στάρι καὶ ἄλλα μονοετῆ φυτὰ νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀναπτύσσονται στὶς συνθῆκες τοῦ «σεληνιακοῦ ρυθμοῦ» προσωρινὰ στὴ Γῆ, εἶναι ἡ ἀλήθεια. Στὰ ἐργαστήρια μελετήθηκαν εἰδικὰ καθεστῶτα ποὺ ἐπιτρέπουν στὰ φυτὰ νὰ ὑπομένουν τὶς μακρὲς «σεληνιακὲς» νύχτες. «Πειραματόζωα» ἦταν τὸ στάρι, ὕστερα δὲ καὶ οἱ καλλιέργειες λαχανικῶν. Ἐπὶ 15 γήϊνα εἰκοσιτετράωρα αὐτὰ ἀναπτύσσονται μὲ ἀδιάκοπο τεχνητὸ φωτισμὸ (ἀπομίμηση τῆς σεληνιακῆς ἡμέρας). Ἔπειτα, γιὰ ἄλλες τόσες ἡμέρες τοποθετήθηκαν στὸ σκοτάδι. Μέσα στὴ θερμοκρασία ὅμως δωματίου τὰ φυτὰ χάνουν τὴ χλωροφύλλη κιτρινίζουν μαραίνονται καὶ ξεραίνονται τὰ φύλλα τους, ἐξαντλοῦνται καὶ πεθαίνουν, πρὸ τοῦ ἀκόμα τελειώσει αὐτὴ ἡ μακρὰ νύχτα. Ἂν ὅμως τὸ συνδυάσουμε αὐτὸ μὲ πιὸ χαμηλὲς θερμοκρασίες — διαφορετικὲς γιὰ κάθε εἶδος φυτῶν — καί, ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ τὰ στερήσουμε ἀπὸ λίπασμα, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὰ ἀζωτοῦχα καὶ τὰ ἐφοδιάζουμε μόνο μὲ νερό, τότε, ὅπως ἀποδείχνεται τὰ φυτὰ μποροῦν νὰ ὑπομένουν πολὺ καλὰ τὴ σεληνιακὴ νύχτα.

—Θὰ ἤθελα νὰ ἔβλεπα, πῶς θὰ εἶναι ὁ σεληνιακὸς ἀγρός..

—Ἀσφαλῶς, ὁ ἴδιος, ὅπως ὁ συνηθισμένος γήϊνος σὲ κάποιο θερμοκήπιο. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς ἀπὸ τὴ σεληνιακὴ νύχτα, τὰ φυτὰ βγαίνουν κάποτε κάπως μαραμένα. Ἀλλὰ κυριολεκτικά, λίγες ὧρες μόνο ἔπειτα ἀπ' αὐτό, ποὺ τὰ φυτὰ θὰ ἐπιστρέψουν στὸ φῶς, στὸ καθεστὼς τῆς κανονικῆς θερμοκρασίας, τὰ ἴχνη τῶν «νυκτερινῶν περιπετειῶν», ἐξαφανίζονται. Καὶ τὰ φυτὰ συνεχίζουν ἐντατικὰ νὰ μεγαλώνουν καὶ νὰ ἀναπτύσσονται. Ὁ χρόνος γιὰ τὴν ὁλοκληδωτικὴ ὡρίμανσήτους παραμένει σ' αὐτὰ ὁ ἴδιος, ὅπως συνήθως. Χρειάζεται μόνο νὰ ἐξαιρέσουμε ἀπ' αὐτόν, τὶς σεληνιακὲς νύχτες. Ἔτσι, τέσσερις σεληνιακὲς ἡμέρες, ἀποτελοῦν ἑξήντα περίπου γήϊνα εἰκοσιτετράωρα. Ἑπομένως, τὰ φυτὰ ποὺ καλλιεργοῦνται στὴ Γῆ μὲ τὸν ἀδιάκοπο φωτισμὸ μέσα σὲ 60 ἡμερονύκτια, καὶ τὰ φυτὰ ποὺ καλλιεργοῦνται μέσα σὲ 4 «σεληνιακὲς ἡμέρες», φαίνονται, περίπου τὰ ἴδια. Ἀλλὰ ἡ βλάστηση παρατείνεται, ἐξ αἰτίας τῶν σεληνιακῶν νυκτῶν.

ΦΩΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

αρτιν 1931

κλισσε δι'ολας τας εκτυπωσεις
εφημεριδων · περιοδικων
βιβλιων · διαφιμησεων · αφισσων
κλπ εντυπων

πολυχρωμα · μονοχρωμα

ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΟΣ 47Α ΤΗΛ.276.203 ΠΑΤΡΑΙ

ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Τὸ ἄγχος καὶ ἡ ἐποχή μας

Ὁ πολιτισμὸς δὲν ἔφερε γαλήνη στὴ ψυχὴ

Ὁμιλία τοῦ ἰατροῦ κ. **ΙΩΑΝ. ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ**

Ὑγιειονομικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας

Β΄

Στὴν ἀναμφισβήτητη ἐπίδραση τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, στηρίζεται καὶ ἡ λεγόμενη «ἰατρικὴ τῆς προσωπικότητος» ἢ «σωστὴ» θὰ ἐλέγαμε ἰατρική.

Κατ' αὐτὴ ὁ ἄνθρωπος ὡς ἀσθενὴς δὲν εἶναι ἕνας ἐλαττωματικὸς ὀργανισμός, μιὰ χαλασμένη μηχανή, ἀλλὰ πάσχει ὡς ὕπαρξις, ὡς ὀργανικόν, ἠθικὸν καὶ κοινωνικὸν ὄν. Καὶ ἔτσι πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὸν λογικὸν ἰατρόν, ὡς πάσχων ἄνθρωπος καὶ ὄχι ὡς περίπτωσις ἀσθενείας. Καὶ εἶναι ἄπειρα τὰ παραδείγματα θεραπείας ὀργανικῶν νόσων, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη ὅταν ὁ ἰατρὸς ἠθέλησε νὰ διεισδύση εἰς τὸν ψυχοσωματικὸν κόσμον, εἰς τὸν χαρακτῆρα, νὰ γνωρισθῆ μὲ τὸν ἄρρωστο, νὰ γίνη φίλος του, νὰ ἀνοίξη ἐκεῖνος τὴν καρδιά του, νὰ πάρη κουράγιο καὶ νὰ καταλάβη ὅτι δὲν πάσχει τὸ ἐπὶ μέρους ὄργανον; τὸ στομάχι ἢ τὸ συκώτι, ἀλλὰ ὁ ἴδιος, σὰν σύνολον, σὰν ὕπαρξις, σὰν προσωπικότης.

«Γιατρέ μου — λέει συχνὰ ὁ ἄρρωστος — ἦρθε ὁ τάδε συνάδελφός σου, μὲ κοίταξε βιαστικὰ μοῦ ἔδωσε κάτι φάρμακα νὰ ἐκεῖ τὰ ἔχω, δὲν μοῦ ἐξήγησε τίποτε καὶ εἶμαι στὴν ἴδια κατάσταση».

Αὐτὸ τὸ «νὰ ἐκεῖ τὰ ἔχω τὰ φάρμακα» σημαίνει ὅτι ὁ ἀσθενὴς δὲν ἐπείσθη, δὲν δόθηκε στὸν γιατρό του.

Ἀλλὰ σημαίνει ἐπίσης καὶ ὅτι ὁ γιατρὸς δὲν ἔδωσε τὸ χέρι, τὸ φιλικὸ χέρι στὸν ἄρρωστο. Καὶ συνεχίζει: Ἐσὺ γιατρέ μου, μὲ ρώτησες, μοῦ μίλησες, μοῦ ἐξήγησες, μὲ ἔπεισες καὶ τώρα νοιώθω κι' ὅλας καλύτερα».

Φυσικὰ ἡ διάγνωση καὶ ἡ θεραπεία τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου ἰατροῦ, οὐσιαστικὰ δὲν διαφέρουν. Διαφέρει ὅμως ὁ τρόπος τῆς ἀντιμετωπίσεως.

Ἡ ἀνθρώπινη στάσις αὐτὴ τοῦ γιατροῦ τὸν ὁδηγεῖ στὸ νὰ μὴν μεταχειρίζεται ὅλους τοὺς ἀρρώστους κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ νὰ μὴν θεωρῆ τὸν πάσχοντα σὰν μιὰ περίπτωση κάποιας νόσου, ἀλλὰ νὰ βλέπη κάθε περίπτωσιν διαφορετικὴν τῆς ἄλλης καὶ νὰ ἀντιμετωπίζη τὸν ζῶντα ὀργανισμὸν τὸ σύνολο τοῦ ἀνθρώπου, τὴν πάσχουσαν προσωπικότητα, τὸν ἄνθρωπο καὶ ὄχι τὴν χαλασμένη μηχανή.

Αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στὸν θεσμὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ ἰατροῦ, ποὺ ὅσο πάει καὶ ἐξαφανίζεται, τοῦ φίλου καὶ προστάτου τῆς οἰκογενείας, ποὺ θὰ γνωρίζη ἀκόμη καὶ μυστικὰ τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς ἔναντι τῶν ἄλλων, τὸ μυστικὸ τοῦ γυιοῦ ἢ τῆς κόρης ἢ τοῦ συζύγου καὶ ἄλλων.

Εἶναι ἄλλη ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς θεραπείας μιᾶς νόσου τοῦ φίλου οἰκογενειακοῦ ἰατροῦ παρὰ τοῦ ἀγνώστου, τοῦ περαστικοῦ ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς εἶναι τιτλοῦχος, ὑφηγητὴς ἢ καθηγητής.

Μπορεῖ νὰ εἶναι ἐρευνητής, νὰ εἶναι διάσημος, ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου ὅμως θὰ περάση σὰν ξένος.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει πολλὲς φορὲς στὰ μεγάλα νοσοκομειακὰ κέντρα, ὅπου ὁ ἰατρὸς ἐργάζεται πάντα, μὲ τὸ ἐργαστήριο πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅπου ξετινάζουν τὸν ἄρρωστο σὲ παντὸς εἴδους ἐξετάσεις, ὅπου γίνεται πειραματόζωο καὶ στὸ τέλος ἐξέρχεται μὲ τὴν διάγνωση τῶν νευροφυτικῶν διαταραχῶν. Πόσοι γιατροὶ μεγάλων νοσοκομείων ἔμειναν κοντὰ στὸ κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου ὧρες ἐκτὸς τῆς ἐπισκέψεως καὶ τὸν ρώτησαν ποὺ εἶναι καὶ πῶς περνᾶ ἡ οἰκογένειά του; Ἂν ἔχη προσωπικὰ ἢ οἰκογενειακὰ προβλήματα; Ποῦ ἄφησε τὰ παιδιὰ τῆς ἡ ἄρρωστη μητέρα; Ἂν τὰ εἰσοδήματα τοῦ πατέρα φθάνουν γιὰ τὰ νοσήλεια; Ἂν πέρασε κάποιος φίλος ἢ συγγενὴς νὰ τὸν ἰδῆ, νὰ τὸν παρηγορήση νὰ τοῦ δώση δύναμη;

Ἀλλὰ ὁπωσδήποτε δὲν μιλᾶμε γιὰ τὶς συνήθεις, μικροασθένειες. Μιὰ γρίππη, μιὰ γαστρίτιδα, μιὰ ὀσφυαλγία, ἕνας μικροτραυματισμός, θὰ περάσουν εὔκολα καὶ μὲ τὴν συνταγὴ τῆς καλουπωμένης ἰατρικῆς τῶν διαφόρων ταμείων.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ βαθύτεραι καὶ χρόνιαι καταστάσεις νοσημάτων ὅπως ὁ χρόνιος ἀρθριτικὸς ρευματισμός, ἡ χρονία βρογχίτις, ἡ φυματίωσις, τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, αἱ ἡπατοπάθειαι, ἡ ἐπίμονη σπαστικὴ κολίτις, αἱ καρδιοπάθειαι, οἱ νόσοι τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ πολλαὶ ἄλλαι.

Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς κάθε ἐπίσκεψη τοῦ ἰατροῦ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἕνα εἶδος ψυχαναλύσεως. Νὰ εἶναι διείσδυσις εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ψυχῆς, ὥστε νὰ βρεθῆ κάποια βαθύτερη αἰτία, ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν νόσον. Τότε ὁ ἀσθενὴς θεραπεύεται συντομώτερα καὶ σιγουρώτερα, γιατὶ ὁ ἴδιος πιστεύει στὴν θεραπεία του, πιστεύει στὸν γιατρό του. Πείθεται στὰ φάρμακα ἢ στὴν δίαιτα ἢ στὴν ἄσκηση τοῦ σώματος. Σ' αὐτὸ τὸν βοηθᾶ ἀσφαλῶς καὶ ἡ πίστη του στὴν ζωή, στὸν Θεό, στὴν ἀνάγκη τῆς ἀρρώστιας. Πρέπει νὰ σκεφθῆ:

«Γιατὶ ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀρρωστήσω»; «Δὲν εἶναι κοινὴ ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων»; «Εἶναι χιλιάδες οἱ ἄρρωστοι ποὺ βογγοῦν μέρα—νύχτα στὰ Νοσοκομεῖα, γιατὶ ἐγὼ θὰ ἀποτελοῦσα ἐξαίρεση»;

Καὶ τότε, μὲ τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς του, τῆς πίστεώς του στὸν προορισμό του ὡς προσωπικότητος καὶ ἀτόμου, τῆς βεβαιότητος ὅτι ὁ γιατρὸς του δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ περιμένει τὴν ἀμοιβὴ γιὰ νὰ φύγη, ἀλλὰ ὁ φίλος του, ὁ συμπαραστάτης του, ὁ βοηθὸς στὴν δύσκολη ὥρα, ὁ θεραπευτὴς τοῦ πόνου, θὰ ξεπεράση τὴν ὀδύνη, θὰ ἐκμηδενίση τὸν πόνο, θὰ ἀποφύγη τὸ ἄγχος.

Θὰ θεωρήση τὴν σημερινή του παθολογικὴ κατάσταση σὰν μιὰ φυσιολογικὴ περιπέτεια τοῦ συνόλου τῆς ζωῆς του καὶ σχεδὸν σὰν κάτι ἀπαραίτητο, γιὰ τὴν σωστὴ ἐκτίμηση τῆς ὑγείας τοῦ πολυτιμωτέρου πράγματι ἀγαθοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι ὁ ἐγκέφαλος εἶναι τὸ γενικὸν ἐπιτελεῖον ὅλων τῶν λειτουργιῶν τοῦ ὀργανισμοῦ. Ὅτι κάθε ὄργανον ἢ τμῆμα ὀργάνου, ἔχει, ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ἀντίστοιχον ἐπιτελικὴν μονάδα. Καὶ ἀφοῦ κάθε ψυχικὴ κάκωσις καὶ ἰδιαίτερα τὸ ἄγχος ἔχει ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ κυτάρου, τοῦ κέντρου δηλαδὴ τῆς σκέψεως καὶ τῆς βουλήσεως καὶ κάθε ὀργανικῆς καὶ ψυχικῆς ἐκδηλώσεως, τί τὸ ἁπλούστερον νὰ πιστέψωμεν ὅτι καὶ κάθε ἀρρώστια ἐκδηλώνεται ὅταν καταστραφῆ ἢ ἁπλῶς θιγῆ τὸ ἀντίστοιχον ἐπιτελικὸν κέντρον;

Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ ἐξηγεῖ τὸν τρόπο τῆς μεταβολῆς ἑνὸς ψυχικοῦ ἐρεθίσματος σὲ καθαρὰ σωματικὸν τοιοῦτον. Ἐξηγεῖ ἐπίσης τὴν μεγίστην ἐπίδρασιν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως μιᾶς νόσου. Γιατὶ νὰ μὴν συμβαίνη ὅμως καὶ τὸ ἀντίθετο;

Ἀφοῦ ὁ κλονισμὸς τῆς ψυχῆς δημιουργεῖ ἢ ἐπιδεινώνει τὴν ὀργανικὴν νόσον δὲν εἶναι λογικὸν ἡ ἐνίσχυσις τῆς ψυχῆς, ἡ δύναμις τῆς θελήσεως, ἡ πίστις, τὸ κουράγιο νὰ βοηθοῦν στὴν θεραπεία ἢ τὴν ἴαση τῆς νόσου; Καὶ ἐδῶ ἔχουμε πολλὰ παραδείγματα. Ὅλοι οἱ γιατροὶ γνωρίζουμε περιπτώσεις ποὺ ὁ ἀσθενὴς ἀπέθανεν ἀπὸ θλίψη καὶ πανικό. Καὶ ὅλοι ἔχουμε ζήσει περιπτώσεις ποὺ ὁ ἀσθενὴς ἐνίκησε, ἔζησε, γιατὶ τὸ θέλησε νὰ ζήση.

Καὶ φθάνουμε στὸ σημεῖο οἱ κλινικοὶ πρακτικοὶ γιατροὶ τοὐλάχιστον, ὅπως ἄλλοτε ἐρωτούσαμε τὸν ἀσθενῆ ἂν πέρασε παιδικὲς ἀρρώστιες ἢ φυματίωση ἢ πλευρίτιδα ἢ βρογχίτιδα ἢ ἂν ἔκαμε ἐγχείρηση σκωληκοειδεκτομῆς, νὰ ἐρωτῶμεν:

«Πέρασες ἢ ἔχεις καμμιὰ στενοχώρια; ἢ σὲ ἀπασχολεῖ κανένα πρόβλημα; Ἀδικήθηκες στὴν δουλειά σου; Ἔχεις εἰρήνη στὴν οἰκογένειά σου; Μάλωσες μὲ κανένα; Τὰ ἔχεις καλὰ μὲ τὴν συνείδησή σου;

Καὶ ἡ ἀπάντησις ἔρχεται νὰ ταφατικὴ σχεδὸν πάντοτε ἀμέσως ἢ κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς τοῦ γιατροῦ. Παροξυσμὸς ἕλκους ἢ γαστρορραγία γιατὶ τὸ παιδί του δὲν πῆγε καλὰ στὸ σχολεῖο. Ἰσχυαλγία γιατὶ ὁ προϊστάμενος τοῦ ἔκαμε ἄδικη παρατήρηση ἢ ἀδικήθηκε στὴν προαγωγή. Παροξυσμὸς ἄσθματος γιατὶ ὁ σύζυγος δὲν ἔχει ἢ δὲν θέλει νὰ ἔχη δουλειά. Ἡμικρανίες, ἔμετοι, γαστραλγίες, ἡπατίτιδες, γιατὶ ἔμπλεξε μὲ ἀσυνεπεῖς οἰκοδόμους, μόδα καὶ αὐτὸ τῆς ἐποχῆς. Ὑστερικὲς κρίσεις, ἰδία κοριτσιῶν στὴν προσπάθειά τους νὰ σπάσουν τὰ δεσμὰ τῶν γονέων ποὺ δὲν τὰ ἀφήνουν νὰ γίνουν τραγουδίστριες ἢ ἠθοποιοί. Καὶ ἄπειρες ἄλλες περιπτώσεις, ποὺ τὶς ζοῦμε καθημερινῶς, εἴτε ὡς πάσχοντες εἴτε ὡς ἰατροί.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι αἱ διάφοροι αὐταὶ καταστάσεις δὲν εἶναι ἀνάλογοι μὲ τὸ ψυχικὸν αἴτιον, τὸ ὁποῖον ἐνήργησεν ἀλλὰ ἀνάλογοι μὲ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἐδάφους καὶ ἰδία μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄτομα ὡρισμένης ὑφῆς τῆς προσωπικότητος. Δὲν βλέπει κανεὶς ἐκεῖνο ποὺ ἔχει, ἀλλὰ στενοχωριέται γιὰ ἐκεῖνο ποὺ ἔχασε.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΧΟΣ

Τί εἶναι ὅμως ἐκεῖνο ποὺ ἐπιδρᾶ τόσο δυσμενῶς, ὥστε αἱ διάφοροι νευρώσεις, οἱ σπλαχνονευρώσεις καὶ ἰδιαίτερα οἱ ἀγχώδεις νευρώσεις νὰ αὐξάνωνται μὲ τὴν πρόοδο τοῦ πολιτισμοῦ;

Ὁ σκοπὸς κάθε προόδου εἶναι ἡ εὐτυχία τοῦ ἀτόμου καὶ ἡ ἄνεσις εἶναι ἕνα μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Τελικῶς ὅμως ἐπιτυγχάνεται ἡ ἄνεσις ἀλλὰ χάνεται ἡ εὐτυχία.

Τί φταίει λοιπόν; Τί μοῦ φταίει καὶ ξυπνῶ μὲ βαρὺ κεφάλι; Τί μὲ κάνει τόσο εὐερέθιστο; Τί δὲν ἀφήνει τὸν ὕπνο νὰ μὲ ξεκουράση; Ποῦ εἶναι ἡ χαρὰ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας;

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὅλοι ζοῦμε καλύτερα ἀπὸ τὴν παιδική μας ἡλικία καὶ τὰ παιδιά μας καλύτερα ἀπὸ ἐμᾶς.

Ὁ ἀγρότης διαθέτει μηχανικὰ μέσα καλλιεργείας καὶ φθάνει στὸ κτῆμα του μὲ τὸ τραχτὲρ μὲ τὸ γαϊδουράκι. Ὁ ἐργάτης δὲν σηκώνει πιὰ τὸ τσουβάλι στὸν ὦμο. Ὁ ὑπάλληλος ἀμείβεται καλύτερα καὶ ζεῖ σὲ πιὸ ἄνετο περιβάλλον. Στὰ περισσότερα σπίτια ὑπάρχει θέρμανσις καὶ ὅλοι εἶναι ντυμένοι καλύτερα.

Τὸ μικρὸ παιδὶ δὲν πεινᾶ γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί, δὲν τρέμει ἀπὸ τὸ κρύο, δὲν περπατᾶ ὧρες κι' ὧρες γιὰ τὸ σχολεῖο του.

Ἡ διατροφὴ εἶναι καλύτερη, ἡ κατοικία ἀνετώτερη οἱ ἀποστάσεις ἐκμηδενίζονται, ἡ ἐκπαίδευσις συγχρονίζεται, τὰ Νοσοκομεῖα ἔχουν ὄψη ξενοδοχείων Α΄ κατηγορίας, ἡ πρόνοια προοδεύει, ἡ σωματικὴ ὑγεία προστατεύεται πλέον ἀποτελεσματικά, οἱ διασκεδάσεις ξεπέρασαν κάθε φραγμό.

Καὶ ὅμως! Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πάσχει.

Τὰ ἀτυχήματα πληθύνονται, οἱ ἀνίατες καὶ ἐκφυλιστικὲς ἀρρώστειες χτυποῦν ὅλο καὶ πιὸ μικρὲς ἡλικίες. Ἡ φθορὰ τῆς ὑγείας ἔρχεται ἐνωρίτερα καὶ αἰσθάνεται κανείς, γέρος ἀπὸ τὰ τριάντα του χρόνια. Καὶ τὸ σπουδαιότερο πάσχουν ὅλων μας τὰ νεῦρα.

Δὲν εἶναι κανεὶς εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν παροῦσα του κατάσταση κι' ἀναζητᾶ κάτι ἄλλο. Καὶ τὸ χορταίνει καὶ ἀναζητᾶ ἄλλο. Καὶ τὸ ἀηδιάζει κι' ἀλλάζει πορεία. Καὶ τὴ βαρύνεται καὶ γυρίζει πίσω. Καὶ πάλι μετανοιώνει καὶ προχωρεῖ μπροστὰ καὶ πλήττει καὶ κουράζεται. Καὶ χάνει τὴν ψυχική του γαλήνη καὶ βυθίζεται στὸ ἄγχος.

Ἔχει πλοῦτη καὶ αἰσθάνεται φτωχός. Ἔχει δόξα καὶ αἰσθάνεται ταπεινὸς κι' ἀδικημένος. Ἔχει ὑγεία καὶ νομίζει ὅτι εἶναι ἄρρωστος. Ἔχει οἰκογένεια καὶ νοιώθει μοναξιά. Βρίσκεται στὸν τόπο του καὶ γεύεται τὴν πίκρα τοῦ ξενιτεμένου. Τί φταίει λοιπόν; πιὸ δηλητήριο χύνεται σ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνέσεις καὶ τὶς κάνει ἐπικίνδυνες γιὰ τὴν ὑγεία;

Γιατὶ δὲν συμβαδίζει ἡ τεχνικὴ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμὸς μὲ τὸ γαλήνεμα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς;

Ἀλλά, ἂς προσπαθήσουμε νὰ μποῦμε πιὸ βαθειὰ σ' αὐτὴ τὴν ταλαίπωρη ψυχή, νὰ τὴν ρωτήσουμε, τί παράπονο ἔχει;

Γιατὶ στενάζει; Γιατὶ κλαίει; Γιατὶ πάσχει; Καὶ ἴσως ἂν ἀνοίξουμε καὶ μεῖς καλὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, ἂν διώξουμε ἀπὸ μπροστά μας τὴν ὁμίχλη τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀπληστίας, νὰ τὴν ἀκούσουμε νὰ μᾶς ἀπαντᾶ «Δὲν ἔχω παντροφιά».

ΑΥΡΙΟ. Τὸ αἴσθημα τῆς μοναξιᾶς.